

На г-р Златарева

с молба да се изготви

проект за определяне

остатък дъжостановка

на недвижимост за 9.11.97

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ**

ИСКАНЕ

27.11.97

**от група народни представители за обявяване
противоконституционността на чл. 1; чл. 2, ал. 1, 2, 3, 5
и 6; чл. 3, ал. 1, 2, 4 и 5; чл. 4, ал. 3, т. 1, б. „в“; чл. 5,
ал. 1 и 2; чл. 6; § 1, т. 1, б. „а“, т. 2 и т. 3; § 2; § 3 от
Закона за обезщетяване на собствениците на
одържавени имоти, и от тук на целия закон за
противоречащ на Конституцията**

**По чл. 149, ал. 1, т. 2 от
Конституцията**

Господа конституционни съдии,

1. Тридесет и осмото Народно събрание прие Закон за обезщетяване на собственици на одържавени имоти (ДВ, бр. 107 от 18.11.1997 г.). Както е посочено в чл. 1 „Този закон се издава в изпълнение на чл. 3, ал. 3 от Закона за възстановяване собствеността върху одържавени недвижими имоти“. Следователно, Законът за обезщетяване на собствениците на одържавени имоти (ЗОСОИ), Законът за възстановяване собствеността върху одържавени недвижими имоти (ЗВСОНИ),

2

както и другите реституционни закони (Закон за възстановяване собствеността върху някои магазини, работилници, складове и ателиета - ДВ, бр. 105/91 г.; Закон за възстановяване собствеността върху някои отчуждени имоти по ЗТСУ, ЗПИНМ, ЗБНС, ЗДИ, ЗС - ДВ, бр. 15/92) трябва да почиват на една и съща правна логика, да бъдат в хармония помежду си, защото по принцип регулират еднакви обществени отношения. Това го изисква конституционният принцип на правовата държава (преамбюла на Конституцията и чл. 4, ал. 1). В конкретния случай обаче, със ЗОСОИ се нарушава това конституционно изискване. Прогласеното правило в чл. 1 ЗОСОИ не се покрива с обективната и правна реалност. Двата закона (ЗОСОИ и ЗВСОНИ) имат различна „правна философия“. Различията са толкова съществени и дълбоки, че превръщат чл. 1 ЗОСОИ в една невярна правна декларация. По-съществените различия са в следните насоки:

а) с § 1, т. 1 ЗОСОИ се разширява неколкостранно приложното поле на ЗВСОНИ, като се посочват отменени нормативни актове извън тези по чл. 2, ал. 1 ЗВСОНИ. Стига се до там, че е казано: „както и по указите, с които е отнето имущество на граждани в полза на държавата“, без да се посочват кои са тези актове или поне за кой период от време се отнасят. Това е правно неиздържано и създава юридическа несигурност, недопустима за една правова държава (чл. 4, ал. 1 К);

б) чрез ЗОСОИ се възстановява собствеността, респективно получават се обезщетения за нея (прим. компенсаторни записи или акции), не само за недвижимите имоти, както е по ЗВСОНИ, но и за движими вещи, ценни книжа, пари (чл. 3), скъпоценности, злато (чл. 4, ал. 3, т. 1, б. „в“). Движимите вещи може да са отнети по „незаконен начин“ чрез кражба, обсебване или друго престъпление, а не от изпълнителната власт.

в) по ЗОСОИ се обезщетяват и „**правоприемниците**“ (чл. 2, ал. 1, чл. 3, ал. 1 и 5, чл. 5, ал. 1, § 1, т. 2), което е едно твърде „разтегливо“ правно понятие, докато ЗВСОНИ има предвид само „**наследниците по закон**“ (чл. 3, ал. 1). Очевидно е, че ЗОСОИ не се „издава в изпълнение на чл. 3, ал. 3“ от ЗВСОНИ.

Следователно, чл. 1 ЗОСОИ противоречи на принципа на правовата държава, прогласена в преамбюла на основния ни закон, както и на чл. 4, ал. 1 от Конституцията, и е противоконституционен.

2. ЗОСОИ предвижда да се възстановява собствеността, респективно получава обезщетения за движими или недвижими вещи, които са отнети в полза на държавата **със съдебни актове - присъди или решения**. Това е в противоречие с чл. 8 К (принципа за разделение на властите), чл. 117, ал. 2 К (принципа за независимостта на съдебната власт) и чл. 4, ал. 1 К (принципа на правовата държава). **Народното събрание не е съд, което може да отменя de facto и de iure влезли в сила съдебни актове, които са задължителни за всички, включително и за парламента**. Издаденият от съда акт (присъда, решение, определение) или постановление от орган на съдебната власт, може да бъде отменено само по реда на съдопроизводството (ГПК, НПК, ЗАП, ЗВАС). ЗОСОИ не е закон за амнистия (чл. 84, т. 13 К), а и тя има други правни последици (чл. 83 НК). Така например, в § 1, т. 1, б. „а“ е посочено, че се обезщетяват собствениците и техните правоприемници за вещи „конфискувани по Наредбата-закон за съдене от Народния съд виновниците за въвличане на България в Световната война срещу съюзените народи и за злодеянията, свързани с нея“. Тази Наредба-закон е приета в изпълнение на международни договорености и Народният съд въз основа на нея е издавал своите присъди, включително и в областта на санкциите, които имат гражданско-правни последици (чл. 4 от Наредбата-закон). Междувпрочем подобни санкции предвижда и днешния ни Наказателен кодекс (чл. 37, ал. , т. 3). Както е известно на

конституционните съдии, Върховният касационен съд допуска да се атакуват пред него присъди, издадени от Народния съд. Не са единични случаите, когато ВКС отменя такива присъди. Недопустимо е обаче, чрез ЗОСОИ да се отменят частично присъди, издадени въз основа на действаща нормативна уредба към момента на постановяването им.

В § 1, т. 1, б. „а“ се предвижда възстановяване на собствеността, респективно обезщетения на собствениците и техните правоприемници на вещи, отнети по Закона за конфискуване на придобитите чрез спекула и незаконен начин имоти. В този закон се дават легалните понятия за „спекула“ (чл. 2), „незаконен начин“ (чл. 3), както и процедурата за установяване на това - от съдия-следователя (чл. 10), до прокурора (чл. 12) и областния съд (чл. 17). Присъдите на областния съд са подлежали на обжалване пред Върховния касационен съд (чл. 18). Регламентирана е и адвокатската защита (чл. 19, ал. 3). **Следователно, издавани са присъди от съд при една точно определена съдебна процедура и не може Народното събрание чрез ЗОСОИ да ги отменя. Това единствено е в правомощията на съдебната власт.** Даже и днес придобитото чрез спекула и по друг незаконен начин имущество се отменя по глава III ЗСГ и този въпрос днес е много актуален.

В подобна светлина стои въпросът със Закона за събиране на данъците и другите държавни вземания (§ 1, т. 1, б. „а“). В този закон е предвидена процедура за обжалване по административен ред (чл. 12), както и съдебна процедура по реда на гражданското съдопроизводство (чл. 12, ал. 2, чл. 17, чл. 36). Както преди приемането на този закон, така и днес, длъжникът към държавата за данъци и други вземания, трябва да се издължи. По същия начин стои въпросът и с нормативните актове, посочени в § 1, т. 1, б. „а“ - Наредбата-закон за снабдяването и цените, Наредбата за събиране на данъци и такси, Наредбата за събиране на държавните вземания.

Следователно, § 1, т. 1, б. „а“ от Преходните и заключителни разпоредби на ЗОСОИ противоречи на чл. 4, ал. 1, чл. 8, чл. 117, ал. 2 от Конституцията.

3. ЗОСОИ предвижда да се възстанови собствеността или получат обезщетения бившите собственици или техните правоприменници за вещи, за които преди това са били обезщетени. Получава се така, че те получават два пъти обезщетения, като второто е по днешни цени и то за вещи, които отдавна не съществуват. Това противоречи на конституционния принцип на справедливостта изрично прогласена в преамбюла на Конституцията.

В § 1, т. 1, б. „а“ ЗОСОИ се предвижда да се обезщетят бившите собственици или техните правоприменници за вещи, попадащи под обсега на Закона за изкупуване на едрия земеделски машинен инвентар. Но тези собственици са били обезщетени, като в закона са посочени четири категории машини с точно определени цени и начина за тяхната оценка (чл. 3). Така стои въпроса и със Закона за изкупуване на едрия земеделски инвентар за трудово-кооперативните земеделски стопанства и машинотракторни станции, като оценките са извършвани на три нива, а изплащането на сумите е ставало от БЗКБ (чл. 3). Предвидена е възможност за произнасяне от Върховния административен съд (чл. 5).

Обезщетения са получили и собствениците по Закона за изкупуване на търговския инвентар, Закона за национализиране на товарните плавателни съдове (чл. 4), Указ за мините и подземните богатства (чл. 9, ал. 3), които и днес са изключителна държавна собственост (чл. 18 К). В тази връзка е издаден и Правилник, който в чл. 49 посочва формите и начините на обезщетяване (ДВ, бр. 39 от 18.02.1948 г.). Следователно, противоконституционни са обезщетенията на собствениците и техните правоприменници по нормативните актове посочени в § 1, т. 1 ЗОСОИ, тъй като противоречат на принципа на справедливостта.

4.В § 1,т. 3 се предвижда, че „изтеклата придобивна давност за имоти, собствеността върху които се възстановява по този закон..... не се зачита и започва да тече от деня на влизането на тази разпоредба в сила“. **Тази норма противоречи на чл. 17,ал. 1 К, която гласи, че правото на собственост се гарантира и защитава от закона, както и на принципа на правовата държава (чл. 4 К).**

Придобивната давност е познат още от римското право способ за придобиване право на собственост и днес е регламентирана в чл. 77 и сл. ЗС. Следователно, неопределен кръг лица са собственици на вещи, придобити по напълно законосъобразен начин чрез давностно владение. С § 1,т. 3 тази тяхна собственост им се отнема. **Предава се недопустимо обратно действие на правна норма, която урежда един от основните институти на правото (правото на собственост и придобивната давност).** Това е в пряко противоречие с основните принципи на правото, включително и с чл. 17,ал. 1 К.

Недопустимо е също така, с оглед на правната сигурност и стабилитет, разрешението дадено в § 2 ЗОСОИ за възстановяване на изтеклите преклузивни срокове.

5.В чл. 6,ал. 9 ЗОСОИ се предвижда да се освобождават лицата „от данък върху недвижими имоти сградите, дворните места и парцелите, собствеността върху които е възстановена....., които не са в състояние да бъдат използвани“. Тази норма противоречи на чл. 6 от Конституцията, а именно, **че гражданите се раждат равни по права и не се допускат привилегии, основани на „имуществено състояние“.** В чл. 60,ал. 1 К е посочено, че „гражданите са длъжни да плащат данъци и такси, установени със закон, съобразно техните доходи и имущество“. В този конституционен текст е вложена идеята, че **данъчната тежест трябва да бъде съразмерна на имущественото състояние на лицата.** Всички граждани плащат данък сгради, независимо дали са в състояние да ги ползват или не. Те са данъкоплатци и това е едно сериозно перо за

7

държавния бюджет. Лицата обаче, които са **облагодетелстват от ЗОСОИ** няма да плащат, както данък наследство, така и данък сгради. Това е в противоречие с конституционния принцип за справедливостта, прогласен в преамбюла на основния закон, така и с чл. 6 от Конституцията.

6.Нормите на чл. 3,ал. 4 и чл. 5,ал. 2 ЗОСОИ създават „**предимство**“ на съсобствените по този закон, пред другите съсобственици. Това противоречи на принципа за равенството, прогласен в чл. 6 от Конституцията. При спор между съсобственици съдът е компетентния орган да го разруши по реда на чл. 278 и сл. ГПК.

7.В чл. 6 ЗОСОИ е посочена процедурата по възстановяването. Тази процедура е несъвършена и крие опасност за корупция. Тя **фактически лишава от право на защита лицата, които са засегнати от тази нова реституция. Това е в противоречие с чл. 56 от Конституцията.** Касае се за основен институт на гражданското право - собствеността - и всяко засегнато лице трябва да има право, включително и на съдебна защита (чл. 122 К).

Освен това, чл. 6,ал. 6 ЗОСОИ предвижда, че решенията и мълчаливият отказ се обжалват пред **окръжния съд**, но тези актове се издават от министри или ръководители на ведомства, пряко подчинени на МС. Това е в противоречие с чл. 125,ал. 2 от Конституцията, тъй като при спорове за законосъобразност на такива актове се **произнася Върховния административен съд**, а не окръжните съдилища.

Следователно, чл. 6 ЗОСОИ противоречи на чл. 56,чл. 122 и чл. 125,ал. 2 от Конституцията.

8.В редица текстове на ЗОСОИ е посочена датата **25 февруари 1992 г.** (чл. 2,ал. 2,3,5,6), от което следват съществени правни последици „с обратна сила“. Недопустимо е за една правова държава (чл. 4 К)да се вменява задължение за заплащане на обезщетения, като наеми и други, за един предшестващ петгодишен период. Съгласно чл. 5,ал. 5 К законът

„влиза в сила три дни след обнародването му“, но фактически **ЗОСОИ** „връща своето действие“ към **25.02.1992 г.**, като създава задължение за неограничен брой лица и накърнява съществено техните интереси, в полза на други.

Следователно, чл. 2,ал. 2,3,5 и 6 противоречат на чл. 4 и чл. 5,ал. 5 от Конституцията.

9. Според чл. 2,ал. 3 ЗОСОИ „собствениците имат право да изберат начина на обезщетение, с изключение на случаите, когато земите са станали **публична собственост на държавата или на общините до 25 февруари 1992 г.**, придобити са до тази дата от добросъвестни лица или на такива лица е отстъпено законно право на строеж и строежът е бил започнал при влизането на този закон в сила“. Тази норма противоречи на чл. 5,ал. 2 К (непосредственото действие на Конституцията), чл. 17,ал. 2 (собствеността е частна и публична) и чл. 18 К (изключителната държавна собственост). Конституцията е приета на 12 юли 1991 г. и е влязла в сила на следващия ден (ДВ, бр. 56 от 13 юли 1991 г.). По силата на нейното непосредствено действие тя определя кръга на вещите, които са **публична собственост (чл. 17,ал. 2 К)**. Противоконституционно е, тази **публична собственост да се реституира към 25 февруари 1992 г. в частна собственост след влизането в сила на основния ни закон**. По този начин се заобикалят конституционните разпоредби.

Следователно, чл. 2,ал. 3 ЗОСОИ противоречи на чл. 5,ал. 2,чл. 17,ал. 2 и чл. 18 от Конституцията.

Противоконституционността на посочените до тук текстове от ЗОСОИ фактически води и до противоконституционност на целия закон. Ние не сме по принцип срещу едно справедливо обезщетение, но не и за неоснователно обогатяване на едни граждани, за сметка на други.

Господа конституционни съдии,

Моля на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията, да обявите за противоконституционни чл. 1; чл. 2, ал. 1, 2, 3, 5 и 6; чл. 3, ал. 1, 2, 4 и 5; чл. 4, ал. 3, т. 1, б. „в“; чл. 5, ал. 1 и 2; чл. 6; § 1, т. 1, б. „а“, т. 2 и т. 3; § 2; § 3 от Закона за обезщетяване на собствениците на одържавени имоти (ДВ, бр. N 107 от 18.11.1997г.).

Противоконституционността на тези текстове води и до противоконституционност на целия Закон за обезщетяване на собствениците на одържавени имоти и той следва да бъде обявен за такъв. Трябва да се изработи нов закон, който да е в унисон с Конституцията и справедливостта.

Моля да бъдат конституирани като заинтересовани страни парламентарните групи, като особени субекти на конституционното правосъдие, президента на Република България, Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция, Министерството на финансите, Министерството на регионалното развитие и благоустройството и Движението за защита на интересите на засегнатите граждани от реституцията - гр. София, ул. „Бр. Пашови“ N 1.

21 ноември 1997 г.

С уважение:

1. Любен Корнезов - *[signature]*
2. Георги Божинилов *[signature]*
3. Никола Койчев *[signature]*
4. Николай Добрев *[signature]*
5. Иван Тенов *[signature]*
6. Петър Зуритров *[signature]*
7. Иван Кименов Иванов *[signature]*
8. Руен Иванов (Матков) *[signature]*
9. Румен Солянов Овчаров *[signature]*
10. Златко Стоянов Златков *[signature]*
11. Димитър Димитров *[signature]*
12. Георги В. Карабашев *[signature]*
13. Георги Д. Михайлов *[signature]*
14. Ангел Митков *[signature]*

- 15. Андрей С. Занайлов
- 16. Румен Н. Такопов
- 17. Ирина Драганов
- 18. Пламен Славов
- 19. Джейор В. Умаршев
- 20. Свирин Дмитрий
- 21. Елена Масарева
- 22. Иван К. Иванов
- 23. Анастас Т. Мерджанов
- 24. Анастас Вазов Стоянов
- 25. Владимир Радков Каневски
- 26. Ангел Иванов
- 27. Асен Тодоров
- 28. Иван Борисов
- 29. Елена Каранова
- 30. Ристо Дачев
- 31. Любомир Пенчев Пауменов
- 32. Кристина Марантзов
- 33. Анастас Геор. Георгиев
- 34. Стефан Веселинов
- 35. Кристина Георгиева
- 36. Райко Вандов
- 37. Ганка Величкова
- 38. Стефан Стоянов
- 39. Васил Козамев
- 40. Дора Цвета Тирова
- 41. Михаил Райков Миков
- 42. Тодор Иванов Костадинов
- 43. Иван Михайлов Алексов
- 44. Ангел В. Башираев
- 45. Георги Драганов
- 46. Тодор К. Димитров

- 47. Иван Зенцов
- 48. Любомир Божнев
- 49. Георги Пиритски
- 50. Стефан Николов
- 51. Стратимир Цопков
- 52. Илия Ангелов БАТЕНСКИ
